LA **IGUALTAT**
ara i *aquí*

URBANISME I ESPAIS PÚBLICS

AMB PERSPECTIVA DE GÈNERE

Redacció:
Mònica Gelambí, experta en polítiques transversals de gènere.
Desembre de 2020

Presentació

L'urbanisme amb perspectiva de gènere és una disciplina que defineix la ciutat i el territori com un espai que facilita i acompanya el sosteniment de la vida, amb equitat per a totes les persones i col·lectius.

Podríem pensar que les ciutats i els pobles són neutres, però no és així. L'urbanisme tradicionalment ha tendit a transmetre les prioritats, els rols i les jerarquies que existeixen en la societat.

Això s'ha traduït en ciutats i espais que prioritzen clarament l'esfera del treball productiu (tradicionalment associada als homes) i han relegat a un segon pla les altres esferes de la vida quotidiana com el treball de cura i domèstic, el temps personal o el temps de participació comunitària.

L'urbanisme amb perspectiva de gènere és aquell que té en compte les persones, la seva diversitat i posa la vida quotidiana al centre.

Estratègies per incorporar la perspectiva de gènere en l'urbanisme

1.- Tenir en compte la diversitat de la població en el disseny de l'espai públic.

Reconèixer la diversitat prestant una especial atenció a les diferències de gènere. Per fer-ho, hem de saber com utilitzen l'espai els homes i les dones que habiten el territori i com l'usen en el seu dia a dia.

- Observem diferències en els desplaçaments de dones i homes?
- Quins equipaments i serveis públics utilitzen uns i altres?
- En quins horaris?

Es tracta de crear espais públic inclusius que compatibilitzin tasques de cura i reproducció i reuneixin una barreja de funcions (jugar, comprar, fer vida social o tenir cura) i serveis (la plaça del museu, el pati de l'escola, la botiga del barri o el centre de salut).

L'urbanisme tradicional ha tendit a fragmentar els espais públics segons el seu us: polígons industrials, àrees comercials i d'oci als afores, urbanitzacions sense serveis, ciutats dormitori, etc. Un urbanisme amb perspectiva de gènere treballa per integrar-los i apropar-los entenent que les persones han de fer compatibles diferents àrees de la seva vida.

Crear espais que afavoreixen l'autonomia de les persones: eliminació de barreres arquitectòniques, presència de bancs que permetin a les persones grans seure i descansar en els seus trajectes diaris o bé crear itineraris segurs perquè els infants accedeixen a les escoles amb autonomia.

BONES PRÀCTIQUES. Projectes com "Caminis segurs" que tenen per objectiu facilitar la mobilitat a peu dels infants per anar a l'escola.

Si tenim en compte que el treball de cures encara recau majoritàriament en les dones, aquestes tipus de mesures tenen un impacte de gènere positiu ja que fa que les persones siguin més autònomes i facilita les tasques de cura de les persones que se'n fan càrrec.

2.- Donar veu a les dones. Incorporar la seva experiència en el disseny de l'entorn quotidià.

Les dones també són protagonistes de l'entorn, però tradicionalment no han estat interpel·lades a l'hora de construir i dissenyar l'espai públic. És necessari conèixer l'experiència i les necessitats de les dones per dissenyar ciutats inclusives.

- Com podem convertir a les dones en co-protagonistes del disseny de les nostres ciutats?
- Quins canals de participació podem posar al seu abast?

Dissenyar espais que portin a la socialització de les tasques de cura, que siguin conscients de la necessitat de relacionar totes les esferes que conformen la nostra vida quotidiana i que composen la nostra jornada.

BONES PRÀCTIQUES. Les marxes exploratòries amb dones del territori per conèixer com utilitzen l'espai i quines són les seves necessitats. Es tracta d'auditories d'espai urbà a partir de l'observació, de l'experiència directa i de la participació de les dones.

Marxa exploratòria. Ajuntament de Barcelona

3.- Recuperar el rol de l'espai públic com a espai de relació.

Dissenyar les places, els terrats, els patis interns, els espais comuns en els edificis per fomentar el joc, la interrelació i la comunitat.

Planificar la xarxa d'equipaments per donar resposta a les necessitats de la vida quotidiana, apostant per la connectivitat i la pluralitat d'usos.

Apostar per ciutats que afavoreixin el joc en l'espai públic i per la utilització d'aquest espai per persones de diferent edat, origen, capacitats, sexe, etc.

Donar prioritat al vianant i a la vida quotidiana ampliant les voreres, facilitant els encreuaments de vianants, millorant l'accessibilitat i limitant la velocitat dels vehicles motoritzats.

4.- Repensar els usos dels espais i equipaments existents

El disseny i l'ús que es fa dels espais incideix en la gestió del temps i de la vida quotidiana. Per tant, donar nous usos a espais i equipaments ja existents permet una major harmonització dels temps de les famílies, que potser no podrien accedir-hi si s'haguessin de desplaçar a un altre barri o població.

BONES PRÀCTIQUES. Projectes com "Patis oberts" que converteixen els patis de les escoles en espais lúdics dels barris.

5.- Garantir unes condicions materials que millorin la percepció de seguretat.

La percepció de seguretat és un dret fonamental que garanteix la llibertat d'expressió, decisió i moviment en qualsevol lloc i hora del dia i de la nit.

Dissenyar la ciutat i decidir la il·luminació tenint en compte que la sensació de seguretat dels homes i de les dones és diferent és clau per evitar que les dones evitin utilitzar l'espai públic, sobretot de nit.

Donar veu a les dones i escoltar-les per descobrir els punts negres de la ciutat en relació a la seguretat, de dia i de nit, per configurar el propi mapa de zones insegures.

Complir amb els 6 principis d'una ciutat segura:

1. Senyalització que ajudi a ubicar-se i orientar-se. Saber on som i on anem.
2. Visibilitat clara mitjançant il·luminació, camp visual i absència d'amagatalls. Veure i ser vistes per tothom.
3. Afluència i vitalitat. Un espai viu i amb moviment de gent és un espai més segur.
4. Tenir la possibilitat d'ajuda formal ràpida.
5. Equipaments urbans acollidors, ben cuidats i adaptats a les necessitats dels diferents col·lectius que habiten les ciutats i pobles.
6. Participació de la comunitat. Construcció col·lectiva de l'espai públic.

6.- Visibilitzar dones i homes en condicions d'igualtat.

Afavorir la democràcia simbòlica assegurant la presència masculina i femenina en la imatge simbòlica de la ciutat.

Incorporar la imatge femenina en la senyalització urbana i als espais de la ciutat per trencar amb els estereotips de gènere i posar en evidència que les dones també són protagonistes de l'espai públic. Alguns exemples són els semàfors igualitaris o els murals de temàtica feminista.

Mural feminista.
Santa Coloma
de Gramenet

Posar als carrers i places de la ciutat noms de dones. Permet reconèixer les seves aportacions en la història de la nostra societat i de la nostra ciutat i converteix l'espai públic en un espai per a tothom.

Ajuntament de Roses. Nomenclàtor
de carrers i espais públics.

7.- Crear un entorn i un mobiliari que ofereixi confort i seguretat als diferents col·lectius.

Dissenyar i ubicar el mobiliari urbà tenint en compte qui l'utilitzarà i que la ciutat es caracteritza per la seva diversitat d'usos. Decidir on calen lavabos públics i com han de ser, on ubicar una font, instal·lar bancs o crear espais de joc influeix en qui i com utilitzarà l'espai.

Apostar per un entorn natural a escala humana que promogui la qualitat de vida i la salut.

PER SABER-NE MÉS

SERVEI D'INFORMACIÓ I ATENCIÓ A LES DONES - IGUALTAT
CONSELL COMARCAL DEL SOLSONÈS
siad@elsolsones.cat / 973 48 32 34

Ho promou:

CONSELL COMARCAL DEL SOLSONÈS

Amb el suport de:

Ajuntament de Solsona

Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

900 900 120
Contra la violència masclista
Atenció 24 h